

- Article rank
- 1 Feb 2014
- De Telegraaf Weekeinde
- door RENÉ STEENHORST

'Artsen spreekbuis pillenindustrie'

AUTONOOM? DE MEDISCHE WETENSCHAP IS VERRE VAN ONAFHANKELIJK en inmiddels goeddeels in de greep van de farmaceutische industrie. Die beïnvloedt sterk het doen en laten van onze onderzoekers, dokters en behandelaars. Zei kritisch medicijnpublicist Ivan Wolffers gisteren in Amsterdam tijdens zijn afscheidscollege als hoogleraar Gezondheidszorg en Cultuur. 'De wetenschap is in verval' 'Geen dokter is nog objectief'

Hoe neemt een professor afscheid van zijn studenten en toehoorders, na 25 jaar in de media te zijn neergezet als het 'enfant terrible' van de geneeskunde, de luis in de pels van de geneesmiddelenindustrie, de horzel van de Nederlandse gezondheidszorg?

FOTO:

RENÉ BOUWMAN **Emeritus-hoogleraar Ivan Wolffers: „Als arts moest je destijds de patiënt vooral niet te wijs maken.“**

In stijl, zoals het hoort: met geheven hoofd, in een zwarte toga met baret, zoals hij destijds ook droeg bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar aan het VUmc.

Toch had dit keer een vlammend rode toga niet misstaan, want Ivan Wolffers (65) schreed gistermiddag, te midden van het college van hoogleraren, de drukbezette universiteitsaula binnen onder de klanken van Sympathy for the

devil van The Rolling Stones. Vooraf was de decaan in lachen uitgebarsten om deze provocerende knipoo naar het pillenproducerende bedrijfsleven. Een sector die regelmatig hoge bloeddruk en pukkels kreeg van die hinderlijke voormalige huisarts, die tegenover het zorgconsumerende publiek geheimen onthulde over goocheltrucs met geneesmiddelen.

Maffiose praktijken

En dat niet alleen, Wolffers schroomde niet om, zo nodig, de soms maffiose praktijken van medicijnmakers te belichten. Het kwam hem regelmatig te staan op confrontaties en juridische dreigementen. „Het bleef altijd bij woorden, nooit durfden ze me aan te pakken.“

Eerder deze week zei Ivan Wolffers ons, thuis in Utrecht: „Waarom moeten wij ineens allemaal aan de cholesterolremmende statines? Om harten bloedvatproblemen aan te pakken? Nee, omdat de geneesmiddelenindustrie de voorschrijvende dokter heeft bestookt met een vloedgolf aan onderzoeken, daaruit zou blijken dat statines 'goed' zijn voor de mensen. Terwijl we allemaal weten dat wanneer we onze leefstijl veranderen – meer bewegen, op onze voeding letten – we die dingen helemáál niet nodig hebben!“

Datzelfde gold, volgens Wolffers, voor diabetespatiënten. „Die kregen van hun behandelend arts te horen: 'Je moet zoveel mogelijk normaal leven en als het nodig is spuit je gewoon meer insuline'. Dat is hen ingefluisterd door makers van die middelen. We hadden als artsen onze patiënten moeten steunen en onmiddellijk moeten roepen: diabetes maakt het onze patiënten moeilijk te leven in een wereld van overvloed en gebrek aan beweging.“

Het ergert de (sinds vandaag) emeritus-hoogleraar dat de farmaceutische industrie hierover, bij kritische vragen, doodleuk antwoordt: 'Mensen houden zich toch niet aan die gezonde leefstijl, die gaan heus niet meer bewegen!' Wolffers: „Die houding neem ik de industrie kwalijk, en ik vind het vooral ergerlijk dat artsen en onderzoekers daar zó volgzaam in zijn meegegaan. Ze verkondigen het heilig woord van de pillenindustrie. De richtlijn hoe wij als artsen moeten voorschrijven, wordt sterk beïnvloed door hun belangenverstrengeling. Er is namelijk bijna geen arts meer zonder banden met de industrie. Vrijwel niemand is nog onafhankelijk, bijna geen diagnose is nog objectief. Zorgelijk, want daardoor kun je als geneeskunde je tent niet goed schoonhouden.“

Wolffers spreekt van 'de teloorgang van de wetenschap', een bitter oordeel dat hij ook als titel meegaf aan zijn afscheidsrede. „Wij hebben echt onvoldoende opgelet en zijn blind geweest voor de factoren die de medische wetenschap zo grondig hebben beïnvloed. We zijn afgegleden van een zorg die enige decennia terug nog onnozel was naar een sterk door commercie beïnvloede zorg. Het heeft geleid tot een wetenschap van halve waarheden, mythes over het grote belang van medicijnenbehandelingen waarbij de voor- en nadelen niet eerlijk tegenover elkaar zijn gezet. Maar waarbij bovenal de gewone mensen die de behandelingen moeten ondergaan nooit voldoende betrokken zijn geweest.“

Onnozelheid

Onnozel? „Ja. Wewarenonschuldig nog, we wisten niet dat je van roken doodging. In buitenlandse medische tijdschriften stonden advertenties zoals: '30.000 artsen adviseren u Lucky Strike te roken. Is beter voor uw keel'. Pure onnozelheid: bij artsen, voorschrijvers van geneesmiddelen, en patiënten.“

Vervolgend: „Ik had geneeskunde gestudeerd en was bepaald niet de stomste geweest. Nog nooit had ik een tentamen níet gehaald, maar toen ik als arts aan de slag ging, in 1975, bleek ik eigenlijk níks te kunnen. Wat moest ik de patiënt voorschrijven dat verantwoord was? Waar moest je als jonge dokter de kennis vandaan halen? Wij hadden daar in die tijd helemaal geen goede opleiding voor. Farmacotherapie bestond nog niet. Een tegenwoordig veel geraadpleegde bron als het Geneesmiddelenbulletin verkeerde nog in een soort stencilvorm. Bijsluiters werden door de apotheek nog uit de verpakking van geneesmiddelen gehaald.“

Aan jonge collega-dokters had je ook niet veel, vervolgt Wolffers. „Die keken wat koortsachtig naar wat de ander voorschreef. Ook van je opleiders probeerde je wat op te steken, maar wat zij deden was louter gebaseerd op wat ze hoorden van de artsenbezoeker (die voor de farma werkte). Natuurlijk hoorde je niets over de nadelen.“

Die ontdekte Wolffers, al lezend, in universiteitsbibliotheken. „Een heleboel over bijwerkingen en andere problemen bleek in de literatuur al bekend. Het was ons in de opleiding geneeskunde nooit verteld, omdat het bij 'farmacie' hoorde. Enik dacht steeds: Goh, als mijn moeder dat zou weten over de bijwerkingen van bijvoorbeeld benzodiazepines, middelen die als snoepjes werden uitgedeeld om mensen rustig te houden! Wat zou ze schrikken. Als álle mensen dit zouden weten over slaapmiddelen als

Vesparax; daar hoefde je er, verdorie, maar vijf (!) van in huis te hebben om zelfmoord te kunnen plegen. Ongelooflijk dat dat kon! Het was toch niet eerlijk dat zij onwetend werden gehouden over de schadelijke effecten ervan.”

Het werd Wolffers' leidraad in zijn werk als gezondheidspublicist, waarin hij, vanaf 1977, decennialang tientallen kritisch voorlichtende dikke boeken schreef over de voors en tegens van medicijnen: „Ik wilde mensen mondig maken; dat wil ik nog steeds en ga daar ook mee door via het internet. Hen argumenten geven om een goed gesprek met hun arts te kunnen voeren, waardoor ze op een juiste beslissing uitkomen.”

Thuis, waar vrijwel elke vierkante centimeter in beslag is genomen door de kleurrijke kunst en culturele verzameldrift van zijn vrouw Marion Bloem, loopt Wolffers even weg uit de keuken, waar we praten. Om terug te keren met... een boek! Dit keer van de Deense onderzoeker Peter Goetzsche: *Deadly medicines and organised crime, dodelijke geneesmiddelen en georganiseerde misdaad*. „Zó...”, zegt Wolffers, „is het precies!”